

## Дослідження/

**Михайло Дибя**

Доктор економічних наук, професор, декан  
кредитно-економічного факультету ДВНЗ  
"Київський національний економічний  
університет імені Вадима Гетьмана"

**Євгеній Осадчий**

Кандидат економічних наук,  
старший викладач кафедри  
менеджменту банківської діяльності ДВНЗ  
"Київський національний економічний  
університет імені Вадима Гетьмана"

## Вплив глобалізації на банківську систему України

*У статті йдеться про вплив глобалізації на українську банківську систему. Автори аналізують проблеми, пов'язані з процесами глобалізації та інтеграції банківської системи країни у світову економіку, досліджують шляхи збільшення рівня власного капіталу та напрями його ефективного функціонування, зростання обсягів іноземного банківського капіталу та його вплив на вітчизняну банківську систему. Оскільки в недалекій перспективі глобалізація визначатиме стан фінансової системи світу й окремих країн, аналіз сучасних тенденцій міжнародного руху капіталу, зокрема й банківського, є важливим фактором формування стратегії інтеграції України у міжнародний фінансовий простір.*

тивів впливу глобалізації на вітчизняну банківську систему.

Оскільки в найближчому майбутньому саме глобалізація визначатиме стан світової фінансової системи та фінансовий стан окремих країн, аналіз сучасних тенденцій міжнародного руху капіталу й насамперед — банківського, є важливим фактором формування стратегії інтеграції України у міжнародний фінансовий простір, а також застосування запобіжних економічних заходів щодо недопущення негативних наслідків у банківській сфері. Тому першочергові завдання, що постають перед вітчизняною банківською системою, — це нарощування її фінансового потенціалу, створення груп потужних банків, зменшення податкового тиску, упорядкування фінансових потоків, реорганізація підприємств, структурно-інституційні перетворення у банківській системі. Останні тенденції розвитку світової банківської індустрії слід розглядати як визначальний чинник формування стратегії розвитку української банківської системи, котрий дасть змогу задіяти всі механізми динамічного економічного зростання.

Проблеми глобалізації фінансового сектору вивчали зарубіжні науковці В.Агабалян, Дж. Гелбрейт, П.Вахтель, Л.Вейлл, Р.Робертсон, В.Кувалдін, Дж. Маклін К.Мере, Дж. Стігліц та інші. Українські вчені М.Алексєєнко, О.Барановський, В.Геєць, О.Дзюблюк, В.Міщенко, А.Мороз та інші переважно зосереджували увагу на окремих питаннях впливу глобалізації на вітчизняну банківську систему.

Уперше термін "глобалізація" використав у своїх працях Дж. Маклін (1981 р.), а згодом — американський соціолог Р. Робертсон (1983—1992 рр.) [1, с. 225]. Зазвичай науковці визначають глобалізацію як взаємозалежний і взаємопов'язаний розвиток господарств різних країн або ж як якісно новий рівень інтернаціоналізації ресурсних ринків, ринків праці, фінансових та інформаційних ринків. Автори розглядають поняття "глобалізація" як взаємointegraцію та злиття національних фінансових ринків у загальний глобальний ринок, що призвело до появи нового світового фінансового ландшафту. При цьому ми погоджуємось із твердженням Н.Савчук, що

**П**роцеси глобалізації впливають на всі сфери життєдіяльності українського суспільства, у результаті економіка країни поступово інтегрується до міжнародних фінансових ринків. Дані процеси дедалі відчутніше позначаються на вітчизняній фінансовій системі, насамперед посилюють загрози, що виникають на шляху проведення державою макроекономічної політики. З огляду на відкритість вітчизняної економіки її банківська система в числі перших інтегрується до світового економічного простору. В українському банківництві помітно активізувався іноземний капітал. Усі ці чинники зумовлюють необхідність ретельного дослідження як позитивів, так і нега-

“глобалізація світового фінансового простору — це одна із складових глобалізації економіки” [2, с. 347], адже в історії економіки можна знайти низку прообразів глобалізації окремих елементів економічної системи. На нашу думку, характерною рисою сучасних глобалізаційних процесів є формування цілісного фінансово-інформаційного простору, котрий охоплює не лише комерційну діяльність, а й усю діяльність людини. Основним у доктрині глобалізму є концепція глобальних змін, котрі призводять до суттєвої трансформації принципів соціального життя і світового порядку [3, с. 7].

Глобалізація відіграє значну роль у сенсі надання можливості ринковим агентам вибирати місце здійснення угод. Вільніший потік товарів, послуг, капіталу, праці за межі національної юрисдикції сприяв зростанню конкуренції на національних ринках. Особливо це стосується комерціалізації інтелектуального капіталу (information-based business). Технологічний переворот 80–90 рр. минулого століття створив глобальну систему зв'язків, яка дедалі більше полегшує обіг фінансових інструментів. З'єднані у глобальну мережу інформаційні системи й електронні канали доставки полегшують координацію і управління банківським бізнесом у світовому масштабі. Конкуренція посилюється, оскільки її контекст стає глобальнішим.

Глобалізація фінансових ринків пропонує величезні можливості ефективним і інноваційним учасникам і водночас загрожує неефективним інститутам та тим, хто опирається змінам.

Отже, наслідками і водночас суттю глобалізаційних процесів у банківському бізнесі, на наш погляд, стали: посилення міжбанківської конкуренції; дистанціювання один від одного таких важливих параметрів, як валюта, юрисдикція, управління банком; створення умов для управління банківським бізнесом у глобальному масштабі.

У багатьох індустріально розвинутих країнах світу мали місце процеси ослаблення або відміни безпосереднього державного втручання у діяльність банків. Зокрема, в банківському бізнесі дерегулювання торкнулося таких сфер, як процентні ставки, продуктове, організаційне, географічне та податкове обмеження.

Як наслідок глобалізації ринки стають більш взаємозалежними, в усіх сферах постійно зростають масштаби і

поглиблюється міжнародна інтеграція, що перетворюється на багатоканальний процес. Загалом процеси глобалізації охоплюють різні сфери світової економіки: міжнародну торгівлю товарами, послугами, технологіями, об'єктами інтелектуальної власності; міжнародний рух засобів виробництва (робочої сили, капіталу, інформації); міжнародні фінансово-кредитні та валютні операції; співпрацю у виробничій, науково-технологічній, інжиніринговій та інформаційній сферах.

Досить нетрадиційним є визначення глобалізації як антиподу процесу інтернаціоналізації. Прихильники такої позиції стверджують, що обидва процеси характерні сучасній світовій економіці як полярно протилежні, що перебувають у стані протидії, оскільки їх підґрунтя антагоністичні. На думку вчених, основна відмінність між ними в тому, що інтернаціоналізація об'єднує, а глобалізація роз'єднує і зіштовхує [4, с. 17]. Такий підхід викликає певні заперечення, адже з погляду історичного розвитку суспільно-економічних процесів глобалізація постає продовженням міжнародного розподілу праці й водночас — процесом поетапного формування цілісного і взаємозалежного всесвітнього господарства, окремі ланки якого органічно поєднані фінансово-економічними, виробничо-технологічними, інформаційними та іншими зв'язками, значно численнішими й глибшими, ніж на попередніх етапах. Отже, глобалізація як новий феномен характеризує якісно нову фазу інтернаціоналізації економічного життя, що супроводжується лібералізацією зовнішньоекономічних зв'язків, зменшенням або зняттям різноманітних бар'єрів між країнами для транскордонного руху товарів, послуг, капіталів, робочої сили і посиленням міжнародного інформаційного обміну. За таких умов зростає ступінь відкритості національних економік. Відтак глобалізація тлумачить світ як пов'язаний, взаємозалежний і безмежний ринок, який постійно інтегрується. На відміну від цього, інтернаціоналізація, про яку говорили і писали економісти до 1980-х рр., визначає світ за активними взаєминами між незалежними національними і регіональними ринками. За сутністю глобалізацію слід визнати вищою стадією інтернаціоналізації чинників виробництва, що охоплює національні економіки і поступово формує цілісну економічну систему світу.

Важливу сферою сучасних про-

цесів є фінансова глобалізація, що визначена як вільний рух капіталів між країнами і регіонами, функціонування глобального фінансового ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізація глобальних фінансових стратегій транснаціональних корпорацій (ТНК) і транснаціональних банків.

Близькою є позиція авторів, за якою до сутнісних чинників глобалізації віднесено такі, як рух товарів, капіталу і людей між країнами і секторами, спричинений потребою реалізації економічних функцій, валютні операції і рух інтелектуальної продукції між дослідницькими осередками. Не завжди, однак, безперешкодне функціонування міжнародного ринку капіталів і зняття обмежень у фінансовій сфері активізують фінансову інтеграцію ринків, зокрема, на основі значного відхилення внутрішніх норм інвестицій від норми заощаджень. Це пояснюється тим, що між внутрішніми заощадженнями і внутрішніми інвестиціями існує високий ступінь кореляції, а тому фінансові ринки прагнуть не до експорту надмірного капіталу, а до споживання надлишку заощаджень на внутрішньому ринку, що частково спростовує твердження про всеосяжну фінансову інтеграцію ринків [5, с. 14].

Дослідники зазначають, що глобалізація визначається за кількісним виміром рівня інтенсивності зв'язків економік окремих країн та за якісним — щодо формування глобального рівня економічної організації. Отже, глобалізацію можна розглядати як процес безперешкодного руху капіталу, послуг, робочої сили й універсалізації господарського життя, що перетворює економіки окремих країн на однорідний економічний простір.

Стосовно окремої країни інтеграційні процеси розвиваються за внутрішнім і зовнішнім напрямками: 1) внутрішній розвиток визначає спрямування процесів на розширення використання іноземного капіталу, товарів, послуг, технологій та інформації у сфері внутрішнього споживання окремої країни; 2) зовнішній характеризується пріоритетною орієнтацією країни на світовий ринок і глобальною експансією економічних суб'єктів у всій сфері економіки інших країн. Результатом такого двостороннього руху виявляється інтеграція ринків, тобто поєднання окремих частин (економік окремих країн) в єдине ціле — глобальну економічну систему зі зближенням

національних ринків у міжнародному масштабі.

Зі зняттям законодавчих і регулятивних обмежень та зростанням операцій як міжнародних позичальників, так і міжнародних кредиторів відбувається поступове розмивання меж, що розділяли різні сектори і сегменти світового фінансового ринку (зокрема унаслідок зміни регулятивних вимог щодо розподілу інвестиційного і комерційного банківського бізнесу в США і деяких інших країнах, зняття перешкод для виходу іноземних позичальників на локальні ринки, зменшення тиску антимонопольного законодавства стосовно створення фінансових холдингів, що об'єднують різні напрями інвестиційної, комерційної і страхової справи), тобто відбувається реальне злиття міжнародного банківського ринку і міжнародного ринку боргових цінних паперів.

Принаймні втрачається сегментація серед інших великих міжнародних кредиторів інституційних інвесторів, які через використання високоструктурованих фінансових інструментів (наприклад, кредитних деривативів і сек'юритизації) починають вкладати капітал у нетрадиційні для них боргові інструменти (міжнародні синдикувані кредити). Наразі стає очевидним, що інтеграція міжнародних фінансових відносин як досить складне й багатогранне явище потребує дослідження і відповідної структуризації із застосуванням сучасного аналітичного інструментарію.

Нині чинниками стимулювання розвитку фінансової глобалізації є: 1) нерівномірність економічного розвитку і розподілу фінансових ресурсів; 2) неврівноваженість поточних платіжних балансів; 3) недостатність у більшості країн власних ресурсів для реалізації інвестиційних проєктів і соціально-економічних перетворень; 4) необхідність пошуку ресурсів для відшкодування дефіцитів бюджетів і виконання боргових зобов'язань за внутрішніми і зовнішніми запозиченнями; 5) здійснення операцій злиття й придбання компаній і банків; 6) упровадження сучасних електронних технологій для здійснення операцій у режимі реального часу.

Як і кожне об'єктивне явище, глобалізація фінансових ринків має позитивні й негативні прояви. Позитивні результати фінансової глобалізації такі: відсутність просторових меж; можливість проведення операцій на фінансових ринках цілодобово завдя-

ки об'єднанню біржових і позабіржових торговельних систем в одну глобальну комунікаційну мережу; висока мобільність і ліквідність капіталу; посилення конкуренції на національних фінансових ринках та зниження вартості товарів і послуг; багатофункціональність фінансового ринку як можливість реалізації операцій з різними видами активів (валюта, капітал, цінні папери); високі світові стандарти, професіоналізм в управлінні фінансовими потоками. Учасники глобального ринку в умовах жорсткої конкуренції повинні рахуватися з вимогами до якості банківських товарів і послуг, технологій і рівня кваліфікації персоналу; комп'ютеризації й інформатизації.

Однак позитивні наслідки фінансової глобалізації містять і певні негативні явища, зокрема: 1) висока мобільність капіталу визначає його рух до вищої норми прибутку і перспектив для бізнесу в умовах економічного зростання, у разі виникнення загроз, несприятливих економічних і політичних подій у країні перебування фінансові ресурси переміщуються й завдають такою "втечею" значних збитків; 2) зростання нестабільності національних фінансових ринків, які внаслідок лібералізації стають більш чутливими до криз; 3) залежність реального сектору світової економіки від монетарної складової послаблює стійкість національних економік країн до світових фінансових криз; 4) застосування обмежень доступу окремих учасників на світовий фінансовий ринок.

Банківські установи нині розробляють власні стратегії з урахуванням прогнозів макроекономічного розвитку не лише країн базування головних офісів, але й прогнозів розвитку світової економіки в цілому. Банківська система на національному рівні виконує функцію акумулювання і перерозподілу фінансових ресурсів між галузями економіки, на міжнародному ж рівні глобальна банківська система постає самостійним чинником розвитку світової економіки.

Транснаціональні банки розширюють свою діяльність у національних банківських сферах шляхом реалізації операцій злиття і придбання банківських установ із вітчизняним капіталом. Значна кількість укладених угод щодо злиття і придбання банківських установ провокує фундаментальні структурні зміни у банківському секторі. Зокрема, у 2008 р. у світі було укладено близько 40 тис. угод, в Україні упродовж 2004–2008 рр. — 22 угоди,

або 12% від середньої кількості банків.

Цілком очевидно, що вітчизняна банківська система, з огляду на низький рівень капіталізації порівняно із транснаціональними банками, не може суттєво вплинути на світовий банківський ринок. Недостатня капіталізація банків визначає ступінь довіри до них і постає одним із основних індикаторів розвитку банківської системи. Отже, проблема капіталізації виявляється справою формування фінансової основи вітчизняної банківської системи, від якості і величини сукупного капіталу банків якої залежить надійність усієї економічної системи і динаміка її подальшого розвитку. Порівняння капіталу вітчизняних та іноземних банків засвідчує: незважаючи на поступове зростання показника балансового капіталу, він залишається досить низьким і становить лише 5% ВВП України, у Росії цей показник сягає 37.2%, у країнах Центральної Європи — понад 40% [6, с. 23].

Глобалізація фінансових ринків передбачає усунення законодавчих, інституційних та інших перешкод між внутрішніми і міжнародними фінансовими ринками й розвиток багатоваріантних зв'язків між окремими секторами, оскільки в ідеалі капітал на глобальному рівні повинен вільно рухатися з внутрішнього на світовий ринок і навпаки — за напрямом, що гарантує вищу норму прибутку і продуктивності порівняно з можливостями місцевого ринку. Отже, слід очікувати, що мобільність міжнародних потоків капіталу буде зростати — допоки світова економіка не характеризуватиметься відносною однорідністю.

Основним мотиваційним фактором входження іноземних інвесторів на банківський ринок України стали одержані ринкові переваги, вищий прибуток на капітал та можливість розширення свого бізнесу. Це стосувалося насамперед середніх за розміром західноєвропейських банків, яким не вдавалося збільшити обсяг операцій у Західній Європі через конкуренцію й обмеженість вільних ресурсів. Утім, саме регіональна експансія спричинила ситуацію, що банки стали головними інвесторами національної банківської системи.

Різниця у законодавстві окремих країн, однак, поступово усувалася і спосіб функціонування іноземних фінансових установ теж зазнавав значних змін. Багатонаціональні банки зацікавлені в утворенні однорідної, загальної системи замість неоднорідних

Таблиця 1. Позитивні й негативні тенденції діяльності іноземного капіталу в банківській системі України

| Позитиви                                                                                                              | Негативи                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Залучення іноземних інвестицій та розширення ресурсної бази банків                                                    | Вивезення капіталу у вигляді прибутку за межі країни базування                                                         |
| Мінімізація банківських ризиків завдяки територіальній диверсифікації іноземного капіталу                             | Ризик обмеження суверенітету в грошово-кредитній політиці і перспектив реалізації національних економічних пріоритетів |
| Зростання конкуренції, зниження рівня вартості банківських послуг                                                     | Поступове витіснення з окремих сегментів ринку банківських послуг банків з вітчизняним капіталом                       |
| Запозичення міжнародного досвіду банківського менеджменту й інноваційних банківських технологій                       | Ризик нарощування спекулятивної діяльності                                                                             |
| Надання спектра якісних банківських послуг                                                                            | Засилля в топ-менеджменті банків іноземних фахівців, які мають корпоративні інтереси                                   |
| Підвищення кваліфікаційного рівня банківського персоналу                                                              | Низька адаптованість чинної законодавчої бази до міжнародних стандартів регулювання банківського капіталу              |
| Зміни у банківському нагляді, пов'язані з адаптацією вітчизняного законодавства до рекомендацій Базельського комітету |                                                                                                                        |

Джерело: [7, с.40].

груп незалежних організацій, розміщених у різних країнах, діяльність яких координує і контролює центральна установа країни перебування. Це тісно пов'язано з переходом від міжнародної банківської системи до глобальної, а також із розвитком комунікативних й інформаційних технологій.

У результаті динамічного залучення України у світовий економічний простір, до міжнародних фінансових структур почалося активне надходження іноземного капіталу у вітчизняний банківський сектор. Цей процес містить як позитивні, так і негативні тенденції, що істотно впливають на фінансовий ринок країни (див. таблицю 1).

Концентрація капіталу й пошук шляхів його примноження і збереження від інфляції виявилися осно-

вними факторами, що підштовхнули процеси глобалізації, розширення діяльності іноземних банківських установ у країнах з перехідною економікою. Це прискорило лібералізацію доступу до фінансових ринків, що є обов'язковою умовою членства у багатьох міжнародних організаціях.

Згадані процеси не обминули і банківську систему України, де головним чинником консолідації виявився іноземний капітал. Ця ситуація вигідна кожній зі сторін, оскільки іноземні інвестори отримують гарантований доступ на український фінансовий ринок із розвинутою мережею філій і кваліфікованим персоналом, а для вітчизняних бізнесменів створення банків для продажу стає високорентабельним бізнесом, оскільки віддача від капіталу, вкладеного в такий проект,

може сягати понад 100% річних.

Приміром, установчі збори банку "Престиж" відбулися 2 грудня 2005 р., а через рік банк продали австрійському Ерсте Банку (Erste Bank) з мультиплікатором від продажу – 1.75, тобто засновники банку отримали 75% річних прибутку на капітал. Аналогічний прибуток отримали колишні власники АІС-Банку, банківську ліцензію на діяльність якого було видано наприкінці квітня 2006 р. – за три місяці до його продажу, рентабельність за коефіцієнта 1.15–1.25 становила від 60 до 100% річних. У 2007 р. середньозважений мультиплікатор продажу банків за коефіцієнтом "priceto-book value" (відношення ринкової вартості банку до капіталу) дорівнював 5.2 капіталу, що в 1.5 раза більше показника попереднього 2006 р. (див. таблицю 2).

Таблиця 2. Об'єкти злиття та поглинань в банківській системі України

| Об'єкт поглинання            | Покупець                              | Пакет акцій, % | Сума угоди, млн. USD | Коефіцієнт priceto-book value (мультиплікатор) |
|------------------------------|---------------------------------------|----------------|----------------------|------------------------------------------------|
| 1                            | 2                                     | 3              | 4                    | 5                                              |
| Укрсоцбанк                   | UniCredit Group                       | 95             | 2100                 | 5.36                                           |
| Банк "Аваль"                 | "Raiffeisen Centrale"                 | 99.98          | 1000                 | 2.5                                            |
| Агробанк                     | PPF Group                             | 100            | 26–30                | 2.3                                            |
| АІС-Банк                     | "Руский стандарт"                     | 100            | 8.7–9.5              | 1.25                                           |
| Банк "Престиж"               | Erste Bank                            | 100            | 35.3                 | 1.75                                           |
| Індекс-банк                  | Credit Agricole                       | 98             | 255                  | 6.38                                           |
| Банк "Мрія"                  | ВТБ                                   | 98             | 70                   | 1.6                                            |
| Приватінвест                 | PPF Group                             | 100            | 18                   | 1.6                                            |
| Райффайзен Банк (Україна)    | OTP Bank                              | 100            | 833.6                | 4.7                                            |
| УкрСиббанк                   | BNP Paribas                           | 51             | 350                  | 3.6                                            |
| ТАС-Комерцбанк               | Swedbank                              | 100            | 735                  | 6.2                                            |
| "Форум"                      | Commerzbank Auslandsbanken Holding AG | 60+1           | 600                  | 4.91                                           |
| МТБ                          | Martin Popular Bank, Греція           | 99.2           | 137.4                | 5.2                                            |
| Укрінбанк                    | "Нароалім", Ізраїль                   | 75.8           | 136                  | 2.27                                           |
| Факторіал-банк               | SEB                                   | 97.25          | 120                  | 4.5                                            |
| УБРП                         | Банк Грузії                           | 98.7           | 81.7                 | 2.71                                           |
| АвтоЗАЗбанк                  | Немає даних                           | 95             | 75.4                 | 3.75                                           |
| Міжнародний комерційний банк | Немає даних                           | 99.6           | 75.3                 | 5.6                                            |
| Ікар-банк                    | Societe Generale                      | –              | 30                   | 2.2                                            |
| НРБ                          | Сбербанк Росії                        | 100            | 100                  |                                                |
| Універсальний                | EFG Eurobank Ergasias S.A.            | 99.9           | Немає даних          | Немає даних                                    |
| Усього                       |                                       |                | 4090.8               | –                                              |
| Середньозважене значення     |                                       |                | –                    | 3.6                                            |

Джерело: [5, с.42].



Таблиця 3. Основні показники діяльності банків України

| № п/п | Показники                                                                  | Дата    |         |         |         |         |
|-------|----------------------------------------------------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|
|       |                                                                            | 2007 р. | 2008 р. | 2009 р. | 2010 р. | 2011 р. |
| 1.    | Кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій | 170     | 175     | 184     | 182     | 176     |
| 1.1   | з них: з іноземним капіталом                                               | 35      | 47      | 53      | 51      | 55      |
| 1.1.1 | у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом                        | 13      | 17      | 17      | 18      | 20      |
| 2.    | Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %                 | 27.6    | 35.0    | 36.7    | 35.8    | 40.6    |
| 3.    | Рентабельність активів, %                                                  | 1.61    | 1.50    | 1.03    | -4.38   | -1.45   |
| 4.    | Рентабельність капіталу, %                                                 | 13.52   | 12.67   | 8.51    | -32.52  | -10.19  |
| 5.    | Чиста процентна маржа, %                                                   | 5.30    | 5.03    | 5.30    | 6.21    | 5.79    |

Джерело: [8].

За підсумками, 2007 рік став рекордним за обсягом угод щодо злиття й поглинання за участі українських банків на загальну суму 4.4 млрд. доларів США. Це сприяло зростанню розміру капіталу банківської системи, збільшенню обсягів активних і пасивних операцій, розширенню спектра послуг.

Основним фактором привабливості вітчизняної банківської системи для іноземних банків є отримання вишого прибутку з урахуванням прийнятного ризику. Тому із входженням у банківську систему країни частка іноземного капіталу залежить від величини банківської чистої маржі, прибутковості банківського сектору (див. таблицю 3), кредитоспроможності країни, економічної та політичної стабільності, торговельних зв'язків, особливостей банківських систем, економічних факторів (ВВП на душу населення, рівня інфляції, реальних процентних ставок). У більшості випадків діяльність іноземного банківського капіталу стає агресивнішою за умов нижчого рівня оподаткування та концентрації у банківській сфері, тому Україні потрібно активніше вживати заходів для підвищення рівня концентрації вітчизняного банківського капіталу й запобігання загрози щодо можливостей проведення нею суверенної макроекономічної політики.

Нині досить актуальним є питання можливості використання іноземного капіталу для нарощування обсягу капіталізації вітчизняної банківської системи. Кількість банків з іноземним капіталом та частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків в Україні постійно збільшується, що демонструє нам таблиця 3. Щоправда незначне зменшення кількісних показників присутності іноземного капіталу спостерігалось упродовж 2009 року. Це було викликано зменшенням рівня прибутковості активів та власного капіталу банків, хоча на початок 2011 року в результаті економічного поживлення та зростання активів банків частка іноземного капіталу в банківській сис-

темі збільшилася до 40.6%.

Треба мати на увазі, що у разі, якщо головний акцент робитиметься на зовнішній сфері фінансування, через деякий час банківський сектор України може потрапити під іноземний контроль. Так сталося в деяких країнах Східної Європи, де внаслідок зняття обмежень частка іноземних банків становить 70–80% банківського капіталу цих країн [9, с. 5] і, як наслідок, банки з іноземним капіталом мають вирішальний вплив на рівень монетизації економіки, характер і пріоритети економічного і політичного розвитку в них. Отже, вибір джерел інвестиційних ресурсів — це не лише проблема економічного розвитку, а й питання, що визначає геополітичний і стратегічний курс країни.

У сучасному світі розвиток будь-якої держави значною мірою залежить від її участі у міжнародних відносинах. Це цілком зрозуміло, оскільки, як свідчить світовий досвід, жодна економіка країни не спромоглася повноцінно функціонувати ізольовано від світової економічної системи. Дослідження засвідчують, що лише взаємопроникнення окремих національних економік із використанням механізмів іноземного інвестування, створення спільних підприємств або транснаціональних корпорацій відкривають можливості стати учасником глобалізації світової економіки. За сучасних умов найактивніше відбувається фінансова глобалізація — вільне переміщення фінансового капіталу між національними і регіональними ринками.

Для України це означає, що потоки іноземного капіталу на вітчизняному фінансовому ринку можуть мати неоднозначний вплив на внутрішній фінансовий ринок. Саме тому науковці, банкіри, політики приділяють значну увагу проблемам фінансової глобалізації у пошуках нових шляхів організації фінансової системи України. На нашу думку, для того, щоб глобалізація була благом для країни, мала позитивний вплив на розвиток її еконо-

міки, необхідно вдосконалювати і національні, і міжнародні інститути, в межах яких функціонує економіка, а також переймати досвід країн, що досягли успіху в сучасних умовах.

### Література

1. Філіпченко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність. — К.: Знання, 2007. — 670 с.
2. Савчук Н. Глобалізаційні процеси на світовому фінансовому ринку: Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія. У 2 т. — Т. 1 / За заг. ред. Д.Г.Лук'яненка, А.М.Поручника. — К.: КНЕУ, 2006. — 816 с.
3. Гелд Девід, Мак-Грю Ентоні. Глобалізація / антиглобалізація. / Пер. з англійської І.Андрущенко. — К.: К.І.С., 2004. — X, 180 с.
4. Кувалдин В. Глобальність: новое измерение человеческого бытия / Кувалдин В., Горбачев М.С. и др. // Грани глобализации: Трудные вопросы современного развития. — М.: Альпина Паблишер, 2003. — 530 с.
5. Орлова Н. Особливості розвитку світового фінансового ринку в умовах глобалізації / Н.Орлова, А.Свечкіна // Схід. — 2007. — № 5 (83). — С. 57.
6. Коваленко В.В. Оцінка впливу монетарної та регуляторної політики Центрального Банку на розвиток банківського капіталу / В.В.Коваленко, В.П.Прадун // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 6. — С. 23.
7. Діба М.І. Інтернаціоналізація банківської системи України // Є.С.Осадчий, М.І.Діба // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). — 2010. — № 1 (48). — С. 36.
8. Офіційний сайт Національного банку України/ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://www.bank.gov.ua>>.
9. Кот А. Захист прав іноземних інвесторів при здійсненні інвестування в Україні // Юридичний клуб. — 27.07.2009. / [Електронний ресурс]. — Доступно з сайту "ЛІГА-Блоги": <<http://blog.liga.net>>.